

1923

PAMIĘTNIK

Dziesięciolecia Założenia

**Parafji Matki Boskiej
Wspomożenia
Wiernych**

w

DETROIT, MICHIGAN

Rok Pański 1923-1933

1933

JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚĆ OJCIEC ŚWIĘTY
PAPIEŻ PIUS XI.

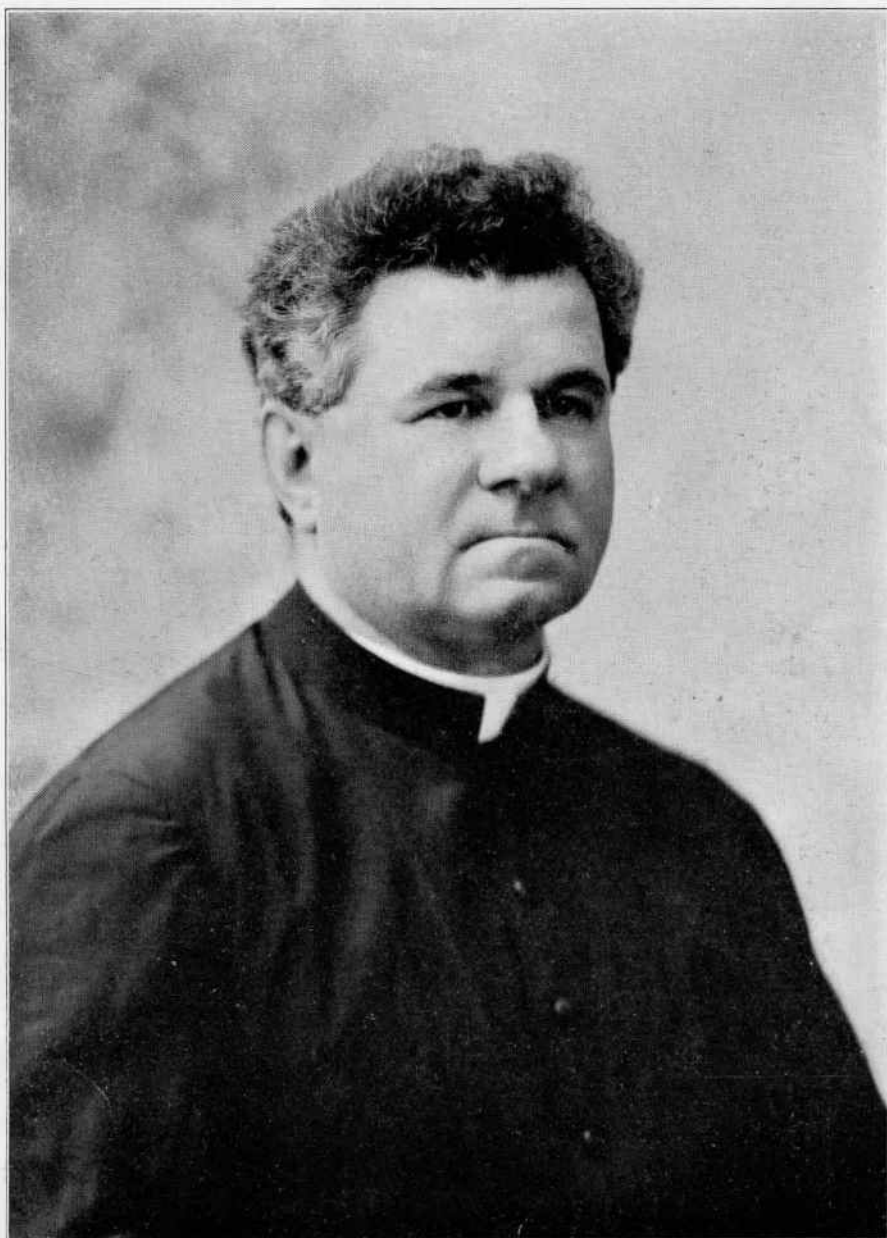
Najprzewielebniejszy
KS. BISKUP MICHAŁ J. GALLAGHER
Biskup Djecezji Detroickiej

Najprzewielebniejszy
KS. BISKUP JÓZEF K. PLAGENS
Biskup-Sufragan Djecezji Detroickiej

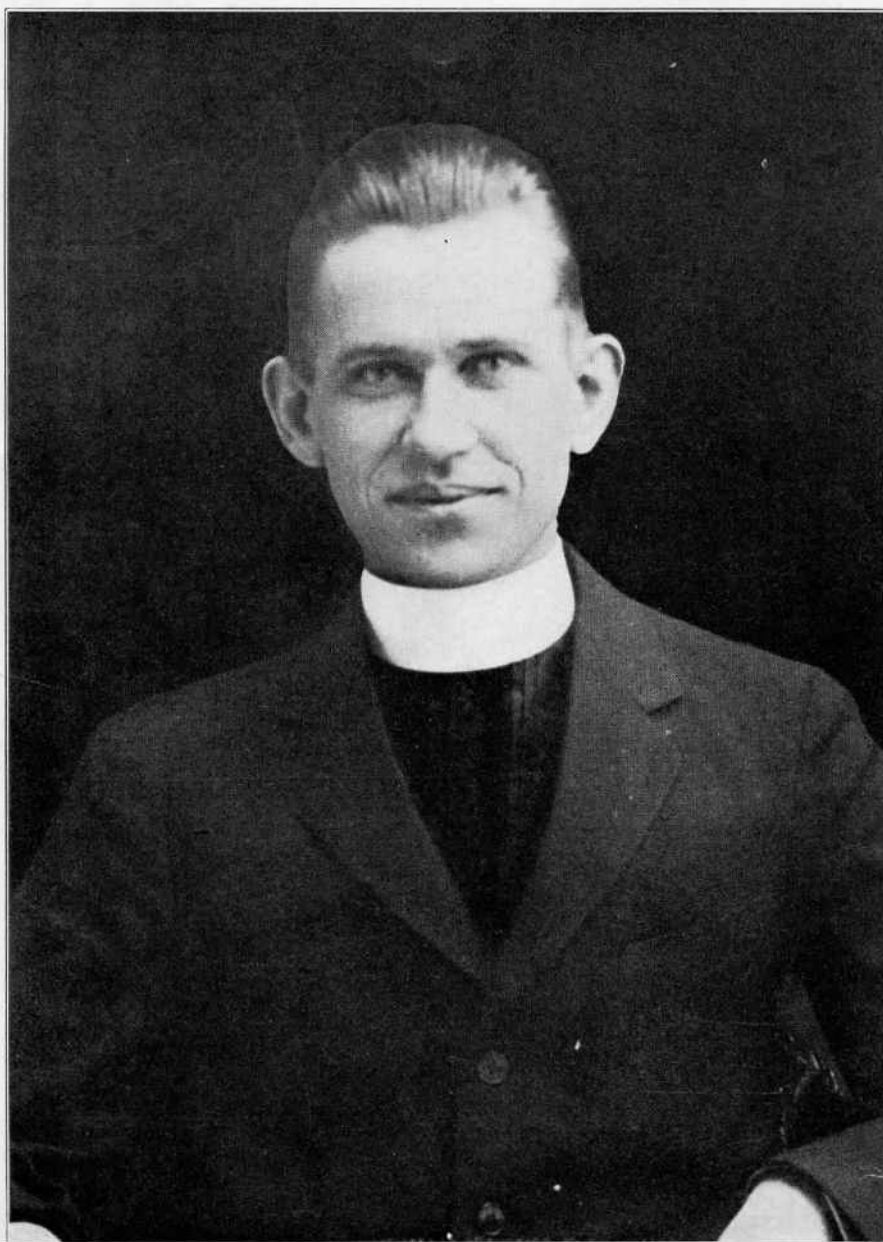

WIEL. KS. PAWEŁ SONSALLA
Organizator i Pierwszy Proboszcz
Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych
od dnia 18-go września, 1923 r., do 5-go września, 1925 r.

WIEL. KS. WINCENTY BALCER

Drugi Proboszcz

*Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych
od 5-go marca, 1925 r., do 1-go czerwca, 1928 r.*

BŁOGOSŁAW MATKO!

Matko Marjo Wspomożenia Wiernych
My Cię, patronką dla siebie obrali;
Gdy myśl powstała od cór, synów dzielnych
Gdy tę placówkę nową zakładali.

Dzisiaj w tych trudnych czasach prosim Ciebie
Matko pomocy! wspieraj dzieci z nieba:
Wypraszaż dary nam w ziemskiej potrzebie,
Niechaj nikomu z nas nie braknie chleba.

Błogosław twojej gromadce z pasterzem
W tem dziesięćleciu dziś jak Cię obrała
Swoją patronką — bądź dla niej puklerzem: —
Niech czyny nasze wieńczy silna wiara.

Błogosław domy i nasze rodziny
I dziatki małe, młodzież, cór, syny:
Spraw aby rosły dla Boga, Ojczyzny —
W nich przyszłość była — dobra podwaliny . . .

M. Majcherek.

WIEL. KS. PIOTR P. WALKOWIAK
Obecny Proboszcz
Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych
Naznaczony Proboszczem 1-go czerwca, 1928 r.

Do Parafjan

Kochani i Zacni Parafjanie!

Obchodzimy w tym Roku Pańskim 1933, Dziesięciolecie istnienia tej Parafji.

Ileż to już pracy, kosztów i trudów ponieśliście w tym tak krótkim czasie na założenie, rozbudowanie i utrzymanie naszej parafji.

Z moralnych skutków osiągniętych i z tego dorobku materialnego, widocznem jest, że Pan Bóg nam błogosławi i dopomaga. Nie wspominając już o tych dobrodziejstwach duchowych, z jakich Wyście sami korzystali w tej parafji, a szczególnie Wasze młode pokolenie, które zachowało świętą wiarę, mowę ojczystą i swoje polskie zwyczaje — coby niemożliwem było bez Polskiej Katolickiej Szkoły i Kościoła.

Przeto dzisiaj, w tę dziesiątą rocznicę, zanośmy pokorne, dziękczynne modły do Pana Zastępów za te dobrodziejstwa nam udzielone — i prosimy Go serdecznie o tęż pomoc i łaski na przyszłość. Oby ten Bóg Dobrotliwy natchnął dzieci Wasze tym samym duchem ofiarności, poświęcenia i poczucia obowiązków w utrzymaniu, wspieraniu i miłowaniu tej parafji, jakim wyście się dotychczas odznaczyli przy jej organizowaniu, budowaniu i prowadzeniu.

Wprawdzie czasy są najtrudniejsze, jakie kiedykolwiek były, lecz przy Boskiej pomocy ta trudność da się z czasem pokonać, byle tylko nadal trwały dobre chęci i ufność w pomoc Bożą. — "Kiedy Pan raczy wspierać Swemi siły, wybranym Swoim da odpoczynek miły."

Bóg niech Wam zapłaci za wszystko dobre, coście uczynili dla tej parafji przez wszystkie lata za moich Poprzedników Duchownych, jakoteż i za mego proboszczowania w tych krytycznych czasach.

KS. PIOTR P. WALKOWIAK, Proboszcz

WIEL. KS. PAWEŁ C. ZELAFF
Pierwszy Stały Wikary
Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych.

Wielebny Ks. E. Krawczyk

Serce Jezusa Bądź Królem!

Serce Jezusa bądź Królem na ziemi
Rozciągnij władzę nad dziećmi swoimi:
Krwia Przenajświętszą Swoją odkupione.
    Króluj o Jezu! nad każdym narodem,
    Niech wszystkie państwa, rasy Cię uznają,
    Bądź pozdrownikiem rzesz ludzkich, bądź wodzem,
    Niech wszyscy władzy Twojej się poddają.
Niechaj Królestwo nieograniczone
Twoje — jak wielka ziemi, mnogie ludy:
Niechaj Najświętsze Serce uwielbione
Będzie od wszystkich, jako jednej trzody.
    Pociągnij serca do Siebie tej ziemi;
    Zgromadź w pastewną Kościoła oborę
    Daj się im poznać — i panuj nad niemi
    Lekarzu ludzkich dusz, ulecz świat chory.
Spełnij proctwo Twej przepowiedni
Jednej owczarni — jednego pasterza,
Przyspiesz o Chryste zjednoczenia te dni
Prawdziwej wiary — tej tarczy zbawienia.

M. Majcherek

KOŚCIOŁ I SZKOŁA

Zarys Historyczny Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych

Przy matce skupia się życie rodzinne, a przy jej sercu i pod jej baczny okiem rozwijają się wszystkie zacne zalety dzieci. Tak również około Matki Kościoła skupia się, a nawet rodzi się szlachetne życie społeczne; pod Jej baczny okiem rozwija się życie idealne — chrześcijańskie. W naszą złą i osłabioną naturę wszczepia Kościół silne i idealne czynniki życiowe, bez których życie karłowacieje, staje się czerem. Kultura prawdziwa, szlachetna i bujna żyzną twórczością życie budzi się na łonie Kościoła.

Polacy dawno poznali ten wpływ wiary na życie i starali się zawsze żyć w cieniu murów Kościoła.

Tak też powstała parafia Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych. Gdy w dzielnicy objętej obecną parafią osiedliła się dostateczna liczba naszych rodaków, natychmiast poczyniono starania o założenie tej placówki wiary.

Trudności były liczne, lecz wytrwałość obywateli dzielnych i poświęcenia pełnych przyniosła skutek pożądaný. Dnia 18-go września 1923 roku Jego Ekscelencja Ks. Biskup Michał J. Gallagher dał zezwolenie na otwarcie nowej parafii pod wezwaniem Matki Boskiej Wspomożenia

Wiernych i mianował pierwszym proboszczem Wiel. Ks. Pawła Sonsallę, który przedtem był proboszczem parafii Św. Michała w Kalamazoo, Mich.

Pierwszy Komitet Parafjalny składał się z następujących: Franciszek Bielicki Sr., Aleksander Kujawski, Jan Kozacki, Jan Budzyna, Stanisław Szaładziński, Władysław Kosek.

Ks. P. Sonsalla wziął się natychmiast do pracy. Już w następną niedzielę odprawił Mszę Świętą w małym domku pn. 12647 McDougall. W następnym tygodniu Ks. Proboszcz spisał Polaków, mieszkających w tej dzielnicy w liczbie 130 rodzin. Te rodziny chętnie pomogły groszem, by jak najprędzej powstała szkoła. Wkrótce zakupiono dom — obecny Klasztor Sióstr Nauczycielek. U góry mieszkał Ks. Proboszcz, a na dole urządzono Kaplicę, w której nabożeństwa odprawiane były przez kilka następnych miesięcy.

Skromny to był początek, lecz jak z małego ziarenka gorczycy wyrasta duże drzewo, tak też wkrótce z tej małej placówki powstała obecna budowla.

Nie zadowolnili się parafjanie tą małą kap-

PLEBANJA I OGROD

liczką lecz myśleli o okazalszym budynku. Dnia 22-go listopada tego samego roku zakupiono 22 loty na Roen i Rothwell Subdywizji za sumę \$44,920.00 i na tem miejscu miał powstać budynek, mieszczący w sobie kościół, plebanję i szkołę. Kontrakt na budowę był zawarty z p. Stanisławem Różyckim. W pięciu miesiącach ten nowy gmach parafjalny był ukończony.

Nieszczęście niestety spotkało pierwszego proboszcza. Choroba rzuciła go na łóżko szpitalne, gdzie przebył 3 miesiące. W jego nieobecności obowiązki duszpasterskie i administracyjne spełniał Ks. Ksawery Rosiński. Po powrocie Ks. Proboszcza Sonsalli ze szpitala, Ks. Biskup Józef C. Plagens w asyście licznego duchowieństwa poświęcił nowy gmach dnia 20-go maja 1924 roku. W kazaniu swem Jego Ekscelencja Ks. Biskup zachęcał lud do trzymania się wiary i tradycyji swych ojców. Tak w siedmiu miesiącach po otwarciu, dzięki ofiarności parafjan i staraniu Ks. Proboszcza parafia już mogła okazać dowód swego przywiązania do kościoła, do wiary i do języka polskiego.

Z powodu szybkiego rozwoju miasta Detroit, i ogromnego napływu ludzi realność była kosztowna. Dlatego też zakup ziemi, budowa i dom

Sióstr Nauczycielek kosztowały około 145 tysięcy dolarów.

Aby zapłacić procent od tej sumy, zwyczajne ofiary parafjan nie wystarczały. To rozumiejąc parafjanie urządzali pikniki i zabawy, by tak zebrany groszem Ks. Proboszczowi przyjąć z pomocą.

Jeszcze się na tem nie skończyła praca koła parafji. Chociaż był już obszerny kościół, trzeba było rozpocząć naukę w szkole. Z powodu licznie powstających nowych parafji polskich Zakon Sióstr Felicjanek nie mógł dostarczyć nowej parafji Sióstr Nauczycielek. Ks. Proboszcz jednak sam rozpoczął naukę w szkole i do pomocy wynajął trzy nauczycielki i nauczyciela, który zarazem spełniał obowiązek organisty — p. S. Ryłko. Do szkoły uczęszczało około 200 dzieci.

W drugim roku, 1925, po otwarciu, Zakon Sióstr Felicjanek mógł już dostarczyć potrzebną liczbę Sióstr Nauczycielek i skoro się one zajęły szkołą, liczba parafjan szybko zaczęła wzrastać i coraz więcej dzieci zapisywano do szkoły parafjalnej.

W miejsce strudzonego iuz pracą organizacyjną Ks. Proboszcza Sonsalli, dnia 5-go marca 1925 roku, Ks. Biskup nazaczył proboszczem mło-

DOM SIOSTR

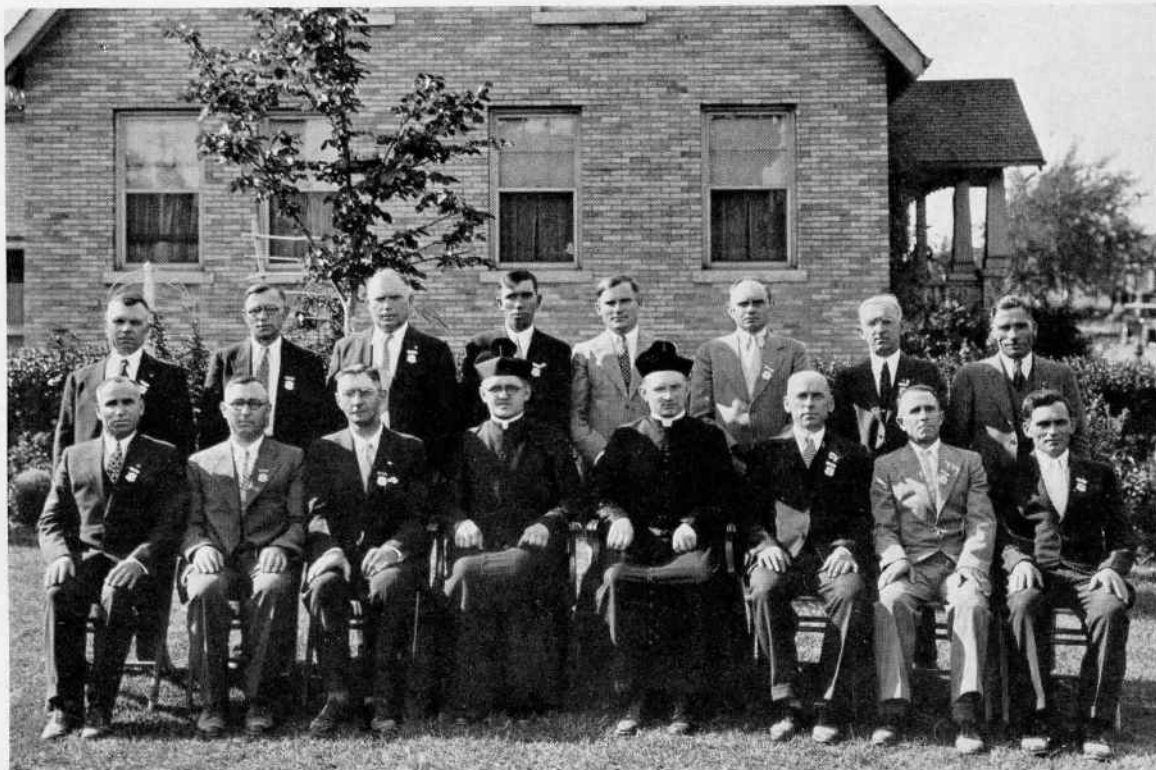
dego i energicznego kapłana — Wiel. Ks. Wincen-
tego Balcera. Z powodu wielkiej liczby dzieci za-
brakło miejsca dla nich w szkole, więc nowy pro-
boszcz postanowił przenieść swe mieszkanie do
innego domu. I wolne mieszkanie nie dostarczyło
dostatecznego miejsca dla dzieci szkolnych. To
też podczas roku szkolnego 1925 - 26 dzieci uczy-
ły się w kościele. Więc na zebraniu parafjalnem
uchwalono dwie rzeczy — dobudować jeszcze
trzecie piętro, składające się z czterech klas i wy-
budować na ostatniej parceli osobną, lecz jeszcze
tymczasową plebanję. Dnia 26-go czerwca roz-
poczęto budowę, by dokończyć ją jeszcze przed
rozpoczęciem nauk we wrześniu.

Budowa ta powiększyła dług parafjalny o 35
tysięcy dolarów. Chcąc parafji oszczędzić pienięd-
zy Ks. Proboszcz zwołał specjalne posiedzenie
parafjalne, na którym uchwalono nałożyć na każ-
dego parafjanina takse w sumie \$5.00, płatną co
miesiąc na przeciąg jednego roku. Wielu para-
fjan wyplaciło sumę, na którą się zobowiązali.
Po wybudowaniu trzeciego piętra, w gmachu
szkolnym znajdowało się 8 sal szkolnych dla dzie-
ci, dwa ofisy dla Sióstr Nauczycielek i centralne
ogrzewanie budynku. A że ze strony zaułka, zie-
mia parafjalna nie była ogrodzona, Ks. Proboszcz

z pomocą chętnych parafjan pobudował płot i
położył chodniki cementowe. Tak powoli rozbu-
dowała się parafja, mimo stosunkowo małej liczy-
by parafjan. Przyszedł rok 1928 i parafję miał zo-
stawić drugi dzielny i gorliwy proboszcz. Dnia
1-go czerwca, Ks. Balcer został mianowany pro-
boszczem innej parafji — Św. Wawrzyńca. W
tym krótkim czasie Ks. Balcer bardzo dużo zdzia-
łał duchowo i materialnie dla parafji. Gorliwie i
sumiennie pełnił obowiązek swój duszpasterza, pro-
wadząc swych parafjan do Boga; dużo czasu po-
święcił wykształceniu dzieci w duchu i wierze
katolickiej. Zdolności jego jako gospodarza uwi-
doczniały się przez to, że mimo wielkiego długu
i małej liczby parafjan zdołał nie tylko procent
spłacić lecz nawet pewną część długu parafjalne-
go.

Dnia 1-go czerwca Najprzewielebniejszy Ks.
Biskup Gallagher nazaczył na proboszcza Ks. Pio-
tra P. Walkowiaka, terażniejszego duszpasterza.
Wkrótce się okazało, że gmach szkolny jeszcze
był za mały. Wybudowano więc za \$4,692.00 tym-
czasową szkółkę, dającą pomieszczenie dla 160
dzieci. Potrzebny był również odpowiedni dzwon
kościelny, więc ofiarnością parafjan zakupiono
dzwon ważący 800 funtów za \$876.13 i wybudowa-

KOMITET PARAFJALNY NA ROK 1933

Stoją: Sych Paweł, Kozacki Jan, Rajniak Adam, Kendrek Piotr, Załucki Eljasz, Rzegocki Franciszek, Gąsior Jakób, Śliwiński Józef. Siedzą: Paszkowski Jan, Śmigrocki Zygmunt, Lutomierski Feliks, Warzybok Henryk, Jaworski Jan, Nieznalski Sebastjan

no dla niego odpowiednią dzwonnice. Z pomocą parafjan odmalowano wnętrze kościoła i dom Sióstr i zakupiono drobne potrzebne rzeczy do szkoły i kościoła.

Z pomocą obecnemu proboszczowi w pracy duszpasterskiej Ks. Biskup przeznaczył Ks. Pawła C. Zelaffa. Jest on pierwszym wikarym w parafji, a ona jest pierwszą parafją, w której pracuje od przyjęcia święceń kapłańskich. Czyto w konfesjonale, czy z ambony, czy w szkole, czy w kancelarii parafjalnej, pracowity i gorliwy ten kapłan, ochotnie pomaga Ks. Proboszczowi w pracy parafjalnej.

W szkole Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych uczą pracowite, pełne poświęcenia Siostry Felicjanki, pionierki polskości w szkołach parafjalnych w Ameryce. Obecną Przełożoną, już szósty rok z rządu jest Wiel. Siostra M. Alberyka, która w swej pracy zawsze chętnie współpracuje z proboszczem. Pomimo, że klasy są przepelnione dziećmi, jednak nigdy nie narzekła, ale zawsze gotową jest do większego poświęcenia dla naszych dzieci. Wszystkie Siostry, przeznaczone do pracy przy naszej parafji zawsze wykonywały swój

obowiązek ku większej chwale Bożej i ogólnemu zadowoleniu parafjan. Z początku przybyły tylko cztery Siostry, z powodu wielkiej potrzeby Sióstr Nauczycielek do licznych nowopowstałych parafij. Dzisiaj w parafji mamy 11 Sióstr, a w szkole mieści się 817 dzieci. Szczególniejsze dzięki i wdzięczność należą się Siostrom Felicjanom, które za małe wynagrodzenie z wielkim zaparciem się i poświęceniem prowadzą naszą szkołę. Pozatem Wiel. Siostry utrzymują porządek przy ołtarzach. Wszystkim wielkim uroczystościom kościelnym dodają nabożeństwa przez tak piękne ustrajanie ołtarzy.

Szkoła nasza, 8-klasowa nauk elementarnych, wydaje dyplomy swoim wychowankom po ukończeniu ósmego stopnia. Pod względem poziomu nauk szkoła nasza nie jest na równi ze szkołami publicznymi, ale je wszystkie przewyższa. Ten fakt potwierdzają sami nauczyciele szkół publicznych. Już to samo wystarczyłoby, aby przekonać rodziców o wyższości naszych szkół. Rodzice, którzy dbają o naukę swych dzieci, powinni o tem pamiętać, gdy dziecko ich dochodzi do szkolnego wieku.

MINISTRANCI

Chrześcijańscy rodzice jeszcze czegoś innego wymagają od szkoły, mianowicie, urobienia charakteru, wychowania religijnego, znajomości języka polskiego. Nie pomoże dziecku wykształcenie umysłu, jeżeli jego charakter i wychowanie religijne jest zaniedbane. Nauka, albo raczej wykształcony umysł jest niebezpieczną bronią w ręku dziecka, jeżeli jego sumienie i poczucie odpowiedzialności jest zaniedbane. W szkole naszej dusza dziecka nie jest zapomniana, lecz ostrożnie i sumiennie kształcona jest w poznaniu praw Boskich i jego obowiązków względem Boga i bliźniego. Co do języka polskiego, dziecko uczy się go pod okiem księży polskich i sióstr polskich, którzy szczerze kochają ten piękny nasz język.

Przy parafji skupiają się następujące Bractwa i Towarzystwa: Bractwo Panien, Dzieci Marji, Różańca świętego, Św. Anny, Bractwo Ołtarza, Trzeźnego Zakonu, Matek Chrześcijańskich, Tow. Imienia Jezus, Starszy i Młodszy Oddział, M. B. Wspomożenia Wiernych, Św. Piotra Apostoła, Klub Obywatelski, Stowarzyszenie Alumnatu Szkoły Parafjalnej, Starszy i Młodszy Chór Parafjalny pod dyrekcją dzielnego i pracowitego organisty p. Edmunda Skrzypczaka. Parafjanie składają się z ubogiej klasy — ludzi ciężko pracujących we fa-

brykach oraz kilku kupców na dorobku. Gdy się jednak rozchodzi o pracę, ofiarność dla dobra parafji, zawsze są ochotni, nawet z wielkim poświęceniem. Parafja Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych zawdzięcza swój rozwój, na pierwszym miejscu Błogosławieństwu Boga i opiece naszej Patronki, Matki Najświętszej, a następnie pracy uczciwej i poświęceniu, już nie dziesiątek, ale setek parafjan, których obecnie jest zapisanych 600, ich wszystkich w pamiętniku trudno jest wprost wymienić. Z wielką pomocą, przyszedł parafji nasze liczne Bractwa i Towarzystwa, bez których parafja by bardzo ucierpiała.

Pod naciskiem takiej pracy i ofiarności ze strony parafjan, Parafja Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych musi iść naprzód, chociaż czekają na nią wielkie trudności, lecz z pomocą Bożą damy sobie radę, tak, iż w kilku następnych latach — daj Boże — stanie Świątynia Pańska, większa szkoła, sala parafjalna, plebanja, i dom Sióstr.

Pomocnikami w parafji byli następujący Księża: Ks. Stanisław Grabowski, Ks. S. Janicki, Ks. W. Krzyżosiak, a przez ostatnie dwa lata co niedzielę w parafji pomaga Ks Edward Krawczyk.

BAZYLIKA ŚW. PIOTRA

Obecnie obchodzimy nadzwyczajny Rok Jubileuszowy, który się zaczął dnia 2-go kwietnia, 1933 roku, a skończy się z tym samym dniem 1934 roku. Ogłoszony on jest przez obecnie panującego nam Papieża, Ojca św. Piusa XI, jako rocznica śmierci naszego Zbawiciela, gdyż właśnie upływa 19 wieków od czasu kiedy dokonało się odkupienie rodzaju ludzkiego przez śmierć Chrystusa Pana na krzyżu. Do Rzymu w tym roku napływają tysiące pielgrzymów z całego świata katolickiego. Wielu z nas pragnęłoby być tam także, lecz z powodu swych obowiązków, po większej części z braku środków po temu nie może tego uczynić. W krótkości choć przedstawimy jakie trudności i ile pracy kosztowało to, nim powstała ta największa świątynia na świecie t. j. Bazylika świętego Piotra w Rzymie.

Dzieje Bazyliki

Świątynia ta stoi na miejscu dawnego kościoła Św. Piotra w Rzymie, gdzie Św. Apostoł poniósł śmierć męczeńską za czasów cesarza rzymskiego, największego prześladowcy chrześcijan Nerona, roku 67 po Chrystusie. Zbudowano ją na wzór starych bazylik rzymskich. W średnich wiekach zewnętrznie przedstawiała się imponująco. Cztery szeregi wspaniałych kolumn (w rzędzie po 25) dzieliły bazylikę na pięć obszernych naw, błyszczących od złota i marmurów. Średnia nawa mogła w sobie pomieścić około 10 tysięcy ludzi więc wewnątrz starej bazyliki było ogromne, do tego prześliczne. Fasadę dawnej bazyliki zdobiły cudne mozaiki. W środku przecięcia wznosił się w krypcie, t. j. w podziemnej kaplicy grobowiec św. Piotra, a nad nim główny ołtarz pod kosztownym baldachimem, spoczywającym na czterech przepysznych kolumnach. W półkole absydy, za wielkim ołtarzem, stał tron biskupi. Sklepienie chóru było także pokryte wspaniałymi mozaikami. Na złotym tle unosił się Chrystus na niebieskim tronie, między Piotrem i Pawłem, u stóp Jego tłoczyły się stada baranów, dążących z dwóch miast: z Betlejem i Jerozolimy, które były obrazem pogaństwa i żydowstwa. Cała bazylika była wewnątrz-

nie bogato i z przepychem ozdobiona, gdyż tak panujący monarchowie, jak i papieże, ścigali się w jej zdobieniu. Drogimi były wspomnienia, wiążące się z tą świątynią i jej pamiątkami. Wszystkie ważniejsze wypadki z życia kościoła, zdarzenia historyczne, miały w niej swe pamiątkowe tablice lub pomniki. Tu odbywały się koronacje papieży, święceń biskupów, tu gromadziły się miliony pielgrzymów ze wszech stron świata, aby uzyskać błogosławieństwo namiestnika Chrystusowego. Tysiąc dwieście osiemdziesiąt lat przetrwała ta świątynia i ustąpiła miejsce nowej większej i wspanialszej. Kiedy bowiem za papieża Mikołaja V (1447) stara bazylika chylić się poczynała ku upadkowi, postanowił on budowę nowej świątyni. Budowa rozpoczęła się w roku 1453 pod kierownictwem budowniczego, Bernarda Gambarelli. Zaczęto od chóru, którego mury w przeciągu trzech lat doprowadzono do wysokości dwóch metrów, gdy śmierć papieża przerwała pracę. Papież Paweł II podjął ją na nowo na krótki czas. Dopiero papież Juljusz II zabrał się do dzieła w roku 1506. Z pomiędzy różnych planów, przedstawionych przez architektów papieżowi zwycięstwo uzyskał plan Bramantego, jako najodpowiedniejszy. Postanowił on wybudować olbrzymią bazylikę, o obszarze 24,200 metrów w kształcie krzyża, na przecięciu się ramion umieścić kopułę tak wielką jak Panteon i plan jego uzyskał potwierdzenie papieskie. W obecności 3 kardynałów 18-go kwietnia 1506 roku położono kamień węgielny pod filar św. Wernika. Bramante zabrał się do dzieła. Przy największym pośpiechu udało mu się wybudować cztery potężne filary pod kopułę i połączyć je łukami, wystawić główną nawę i pokryć ją sklepieniem, gdy śmierć przerwała mu pracę w roku 1514. Następni budownicy szybko umierali. Dopiero genialny Michał Anioł, ulegając prośbie papieża, tylko dla miłości Boga, bez żadnej zapłaty roku 1546 podjął się dalszej pracy. Postanowił on trzymać się poprzedniego planu Bramantego, poczynając konieczne zmiany, zmniejszył też rozmiar do 14,500 metrów. Wzmocnił filary pod kopułę, której budową kierował z największą sztuką i do której dorobił dostateczne plany i modele dla swoich następców. Po śmierci Michała Anioła roku 1564, prowadzili dalej pracę w jego duchu: Vignola i Giacomo della Porta, ten ostatni 14-go maja 1590 roku ukończył kopułę. Papież Paweł V, zarzucił myśl Bramantego i Michała Anioła o formie greckiego krzyża i podług planu Karola Moderna przedłożono o 50 metrów główną nawę, zyskano na tem trzy kaplice i portyk, ale zgubiono perspektywne wrażenie całości bazyliki z bliska, a przede wszystkim potężnej kopuły.

Dnia 18-go listopada 1626 roku, dokonał poświęcenia nowego kościoła Papież Urban VIII, w 1300 lat po poświęceniu starej bazyliki. To wielkie dzieło ostatecznie wykończył Bernini, gdy po Modernie w roku 1629 objął dalsze kierownictwo.

Koszty budowy wynosiły 250 milionów złotych, około \$35,000,000. Papież Pius VI dobudował nową zakrystję kosztem około 5 milionów złotych. Roczne utrzymanie bazyliki wynosi około 200 tysięcy złotych. Bazylika św. Piotra jest największą świątynią na świecie. Obejmuje przestrzeń 15,600 m., podczas gdy katedra medjolańska obejmuje 8,406 m., tom koloński 6,166 m. Bazylika św. Piotra mieści w sobie 30 ołtarzy, 390 posągów, 748 kolumn, 290 okien, a może pomieścić 80 tysięcy ludzi. Długość świątyni z portykiem wynosi 211.5 m., szerokość z przodu 27.5 m., około trybuny 24 m., długość nawy poprzecznej 137.5 m. Kopuła wynosi 123.4 m., od posadzki kościoła aż do jabłka na latarni, zaś do szczytu krzyża 132.5 m. Średnica wewnętrzna kopuły wynosi 42 m., jest przeto tylko o 1½ m. krótsza od średnicy Panteonu.

(Panteon czyli świątynia bóstw pogańskich, najświetniejszy, zbudowany 26 roku przed Chrystusem, przerobiony później na kościół t. j. w Rzymie).

Z OKAZJI DZIESIĘCIOLECIA
Składają Najserdeczniejsze Życzenia
PARAFJI MATKI BOSKIEJ WEPOMOŻENIA
WIERNYCH

Adamczyk Antoni	Kaczmarek Stanisław	Rutkowski F. i L.
Augustyn Teresa	Kawka Wojciech	Rosnowicz Paweł
Bałdyga Aleksander	Kiedrowski Michał	Sandecki Ireneusz
Bartoszek Karol	Klichowski Józef	Satkiewicz Bolesław
Barczyk Jakób	Klimowski Juljusz	Selewski Józef
Becker Marja	Kłusek Jan	Serda Rudolf
Binkowski Bronisław	Kocik Józef	Sidor Jan
Błaszczak Walenty	Konaszczuk Paweł	Six Mile & Conant Superservice
Borgacz Franciszek	Kopacki Roman	Sieczyński Józef
Borys Jan	Kotz Franciszek	Sierociński Wincenty
Bosek Jan	Kotz Jan	Sokolnicki Ludwik
Brown Stanisław	Kowalski Michał	Stopnicki Stanisław
Cał Adam	Król Jan	Suda Jan
Chojnacki Franciszek	Kaput Wiktorja	Świerczewski Kazimierz
Chwedczuk Paulina	Kutyła Józef	Szajkowski Antoni
Cybart Jan	Krzemińska Konstancja	Sych Paweł
Dakudowicz Franciszek	Lewandowski Bernard	Tabaka Antoni
Daugul Józef	Lovernick Bronisława	Tompom Tomasz
Depa Marjanna	Milwicz Marjanna	Trzciniński Faustyn
Dewa Andrzej	Majchrzak Michał	Turonek Piotr
Domienik Genowefa	Maliszewska Marjanna	Uściłowska Anna
Dopkowski Antoni	Marcinkowski Ksawery	Vent Antoni
Dudziński Władysław	Mark Howard, Attorney	Weber Łucja
Dziurgalski Wacław	Mondry Józef	Wierzbicka Rozalja
Filozof Genowefa	Mytyk Kasper	Winiarski Jan
Gates Jan	Miodek Józef	Wojciechowski Wincenty
Geldum Wiktorja	Nieznalski Sebastian	Wojtowicz Józef
Gieraltowski Piotr	Nowak Tomasz	Wróbel Andrzej
Gogola Jan	Nowik Jan	Wróbel Jan
Gogola Piotr	Okoński Antoni	Wasilewski Józef
Górski Aleksander	Olechowski L. Dr.	Wilk Jan
Górski Józef	Pack Władysław	Zalipski Michał
Grzebiak Paweł	Panek Franciszek	Zaremski Feliks
Hajduk Jan	Pawlikowski Wojciech	Zaremski Bronisław
Ignasiak Antoni	Perkowski Paweł	Ziobroń Leon
Józwiak Helena	Pazdan Walenty	Zmuda Franciszek
Juszczyk Jan	Regiec Michał	Zymbala Franciszek
Jurczyszyn Stefan	Rokicki Stanisław	Życzkowska Stefania
Jankowski Jan	Ronewicz Stanisław	Zybura Marjanna
Kaczmarczyk Franciszek		

NAJSERDECZNIJSZE ŻYCZENIA

z Okazji 10-lecia Założenia

PARAFJI MATKI BOSKIEJ WSPOMOŻENIA WIERNYCH

składa

STOWARZYSZENIE

Polsko Rzymsko Katolickie

(Polish Roman Catholic Association)

Jedyna Czysto Polska i Katolicka Organizacja z Siedzibą w Detroit, Mich.

ZARZĄD:

Najprzew. Ks. Biskup J. K. Plagens, D. D. Honorowy Kapelan

Przew. Ks. Wincenty Borkowicz, Kapelan

Hieronim Śmigielski, Prezes

Piotr Plewa, Wice-Prezes

Rozalja Rybińska, Wice-Prezeska

Jan J. Okray, Generalny Sekretarz

Franciszek Dziuba, Skarbnik

Stanisław Grzankowski, Syndyk

Leo W. Olechowski, Lekarz Naczelny.

DYREKTORJAT:

Jan Wiśniewski,

Jakób Michalak,

Helena Grabowska

Piotr Przedwojewski

Jan Lokanis.

RADA NADZORCZA:

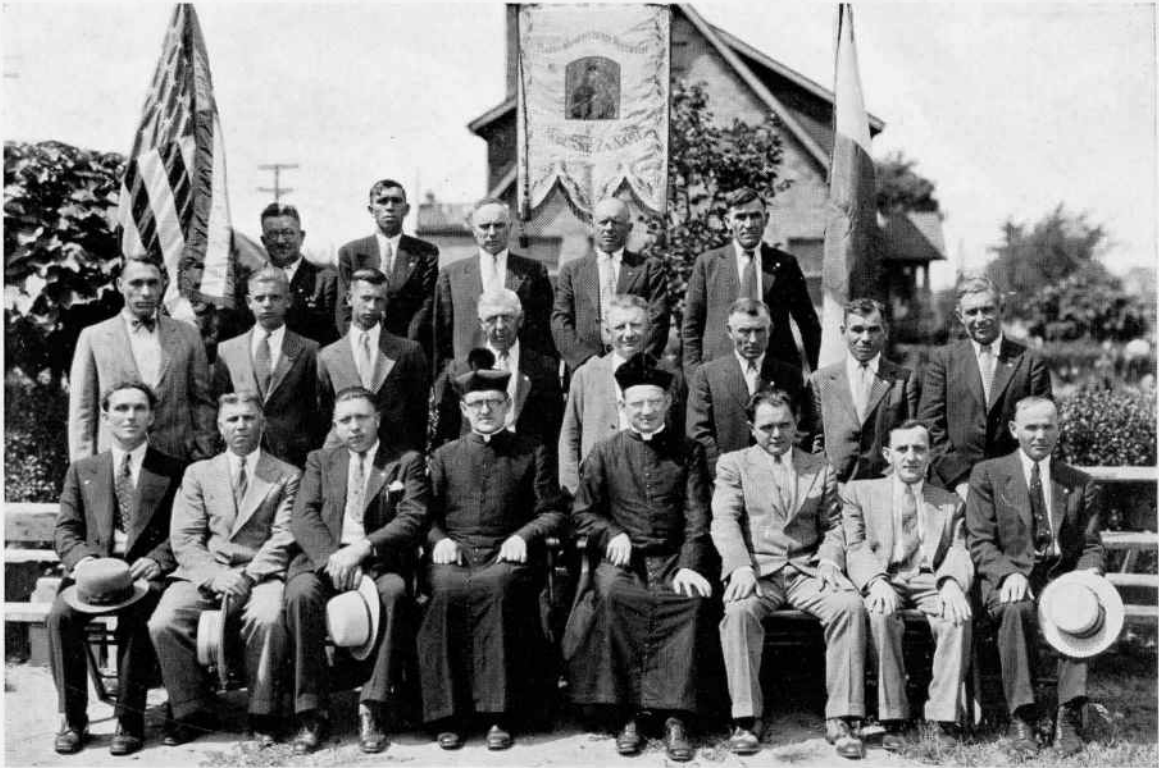
Przew. Ks. Piotr P. Walkowiak

Przew. Ks. Edward J. Kokowicz

Klara Świeczkowska.

Biuro Stow. P. R. K., 2611 Medbury Ave., Detroit, Michigan

BRACTWO MATKI BOSKIEJ WSPOMOŻENIA WIERNYCH

Grupa 93 Stowarzyszenia P. R. K.

Przy dobrej chęci Wiel. Ks. Proboszcza Sonsall i pomocy panów A. Ścizaka i J. Biela przy parafji zostało założone Bractwo Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych, dnia 9-go lutego 1924 roku.

Do pierwszego zarządu weszli: Antoni Szaładziński, Prezes; A. Kujawski, sekretarz Finansowy; Szczepan Dybowski, Sekretarz Protokołowy i H. Rzepliński, Kasjer.

W przeciągu 9 lat swego istnienia, Grupa ta dokładała wszelkich starań, aby powiększyć swe szeregi, co im się udawało, aż kochana depresja zawitała i porządnie dała się w znaki naszemu Bractwu. W tych trudnościach Bractwo jak tylko mogło tak się oganiało, za członków opłacało ich należności do Głównego Zarządu i urządzało zabawy, aby móc n'eść dalszą pomoc swej grup'e. Nigdy nie odmawiało pomocy parafji. Przez swą działalność złożyło na dobro parafji sumę \$347.00 i zakupiło piękny ornat za \$172. Także pamiętali o ubogich w naszej parafji, składając dar z \$97. Bractwo ma swą własną chorągiew, za którą zapłaciło \$195.00. Równocześnie nie zapomina o sprawach narodowych.

Obecnie u steru rządu stoją:

Wiel. Ks. Proboszcz — Kapelan
 Antoni Michalski — Prezes
 Stanisław Przybysz — Wiceprezes
 Jan Tomasz — Sekretarz Finansowy
 Józef Buza — Sekretarz Protokołowy

Stanisław Żal — Kasjer
 Szczepan Dybowski — Del. do Izby
 Stanisław Przybysz
 Piotr Kendrek
 Feliks Zarembski — Opiek. Kasy

Ignacy Nowik — Chorąży

SERDECZNE ŻYCZENIA I POZDROWIENIA

Z OKAZJI DZIESIĘCIOLECIA PARAFJI

zasyła

M. G. Anuszkiewicz

POGRZEBOWY

OBŚLUGA W DZIEŃ I W NOCY.

2687 Caniff Ave.

Telefon TO. 8-2060

HAMTRAMCK, MICH.

BRACTWO ŚW. ANNY

Grupa 96 Stowarzyszenia P. R. K.

Ponieważ dotychczas w parafji nie było Bractwa Żeńskiego Siostrzanej Pomocy, panie Marja Paszkowska, Stanisława Szaładzińska i Marja Bacik, zabrały się do zorganizowania takowegoż i w dniu 7-mym kwietnia 1925 roku Bractwo św. Anny było założone.

Przy chętniej pracy założycielek zapisało się 25 pań. Na pierwszym posiedzeniu wybrano następujące urzędniczki:

Stanisława Szaładzińska — Prezeska	Olga Kosek — Sekretarka Protokółowa
Marja Paszkowska — Wiceprezeska	Helena Sobieska — Sekretarka Finansowa
Marja Bacik — Kasjerka	

Bractwo św. Anny nie tylko trudniło się pracą zapisywania członkiń, ale także gdy się tylko okazało potrzeba ich pomocy w sprawach parafjalnych, zawsze chętnie się poświęcały i urządzały zabawy, aby przyjść z pomocą finansową. Dotychczas zdołały one ofiarować sumę \$1,569.17 na kościół.

W tym roku pod dzielnem kierownictwem panny Józefiny Bielickiej, obecnej sekretarki finansowej, zorganizowano Oddział Małoletnich Harcerek, do których należy 72 dziewcząt.

Zarząd obecny:	Marja Paszkowska — Sekretarka Prot.
Wiel. Ks. Proboszcz Walkowiak — Kapelan	Stanisława Kozacka — Kasjerka
Aniela Lepczyńska — Prezeska	Franciszka Bielicka i
Rozalja Radomska — Wiceprezeska	Marja Paszkowska — Del. do Izby
Józefina Bielicka — Sekretarka Finansowa	

SERDECZNE GRATULACJE I ŻYCZENIA PARAFJANOM
i
PARAFJI MATKI BOSKIEJ WSPOMOŻENIA WIERNYCH
składa

ANTONI J. WILKOWSKI
SENATOR STANOWY

BRACTWO PANIEN

Bractwo Panien przy parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych było założone w pierwszych tygodniach istnienia parafji, t. j. w pierwszą niedzielę października 1923 roku. Dnia 23-go listopada 6 panien było uroczyste przyjętych do Bractwa, z których był obrany pierwszy zarząd.

Helena Zelmańska — Prezeska

Irena Zelmańska — Wiceprezeska

Rozalja Paszkowska — Sekretarka i Kasjerka

Panny za cel obrały sobie własne uświętobliwienie przez naśladowanie Matki Bożej i zachęcanie bliźnich swym przykładem do cnotliwego życia. Ponadto zobowiązały się przyczyniać do upiększania nabożeństw kościelnych czyto przez osobistą obecność na procesjach, czyto przez nabycie kwiatów na ołtarze.

Do wyrobienia z członkiń prawdziwych szermierek Kościoła i do rozwinięcia w nich wiary, Bractwo używa różnych środków a przede wszystkim częstej spowiedzi i Komunii świętej.

Bractwo Panien zawsze bierze czynny udział we wszystkich poczynaniach parafjalnych i też w przeciągu swego istnienia ofiarowało na dobro parafji \$667.71. Suma ta było użyta na zakupno przyborów do kościoła.

Obecnie Bractwo liczy 85 członkiń.

Na rok fiskalny 1933 obrany został następujący zarząd:

Anna Lewińska — Prezeska

Stefanja Kaczmarczyk — Sekr. Finansowa

Stefanja Gardocka — Wiceprezeska

Helena Paluch — Sekr. Protokółowa

Józefina Kostrzewska — Kasjerka

THE SCHMIDT BREWING CO.
Makers of

Schmidt's
ESTABLISHED 1873
Famous

Congratulates
Our Lady Help of Christians Parish
on their
Tenth Anniversary Celebration

BRACTWO RÓŻAŃCA ŚW.

Bractwo Różańca św., przy parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych, zostało założone przez Wiel. Ks. Proboszcza Sonsallę dnia 18-go listopada 1923 roku. Przy swem chwalebnem zapoczątkowaniu liczyło 20 członkiń. Pierwszy zarząd składał się z następujących: Marja Budzińska, Prezeska; Helena Kujawska, Wiceprezeska; Stanisława Szaładzińska, Sekretarka Finansowa; Marja Paszkowska, Kasjerka.

Bractwo rosło i powiększało się z rozrostem parafji. Czem więcej było członkiń, tem więcej działania dla dobra parafji. Przez lata swego istnienia złożyło ono \$2,555.11 na zakupno rozmaitych przyrzędów do szkoły i kościoła.

Konstytucja została ułożona i wydrukowana w roku 1929. Bractwo Różańca św. liczy obecnie 57 członkiń, a zarząd jego jest następujący:

Wiel. Ks. Proboszcz — Kapelan
Apolonja Przeworska — Prezeska
Franciszka Ugorowska — Wiceprezeska
Michalina Wiśniewska — Sekr. Protokołowa
Katarzyna Wincek — Sekr. Finansowa
Aniela Adamczyk — Kasjerka

Jaknajlepszego Powodzenia i Rozwoju

życzy

PARAFJI MATKI BOSKIEJ WSPOMOŻENIA WIERNYCH

z okazji jej dziesięciolecia

ZJEDNOCZENIE

Polskie Rzymsko Katolickie w Ameryce

Pod Opieką Boskiego Serca Jezus

Członków 170,000

Zasobów \$13,000,000

*Najstarsza i Najbardziej Solidna Organizacja
Polska i Katolicka na Wychodztwie*

Już dziewiąty Rok Daje Swym Członkom Dywidendę

Wyplaciła Przeszło \$14,000,000 Pośmiertnego.

Wydała przeszło \$1,000,000 na cele

Spoleczne — Religijne — Narodowe i Organizacyjne

DO TAKIEJ ORGANIZACJI TO ZASZCZYT NALEŻEĆ

WSTĄPCIE WIĘC W JEJ SZEREGI

WSTĘP WOLNY

EGZAMINACJA LEKARSKA OPŁACONA Z KASY

Jan J. Olejniczak, Prezes
Ks. B. L. Celichowski, Kapelan
Józef L. Kania, Wiceprezes

Klara Pałczyńska, Wiceprezeska
W. J. Przybyliński, Sekr. Gen.
Józef J. Barć, Skarbnik

Główne Biura: 984-986 Milwaukee Ave.

Chicago, Ill.

TOWARZYSTWO ŚW. PIOTRA APOSTOŁA

Grupa 626 Zjednoczenia P. R. K.

Towarzystwo św. Piotra Apostoła zostało założone dnia 23-go listopada, 1924 roku, jako Towarzystwo Wzajemnej Pomocy. Założycielami byli Piotr Przekorzyński, Władysław Kendzierski, Teofil Sławiński, Paulina Lipko i Feliks Heflis.

Towarzystwo św. Piotra zostało przyjęte do Osady 93 w roku 1930 za pozwoleniem Głównego Zarządu.

Towarzystwo jest Grupą Mieszaną i ma Oddział Małoletnich.

Przy organizowaniu Towarzystwo liczyło 20 członków, a obecnie liczy 60, jak również 20 małoletnich.

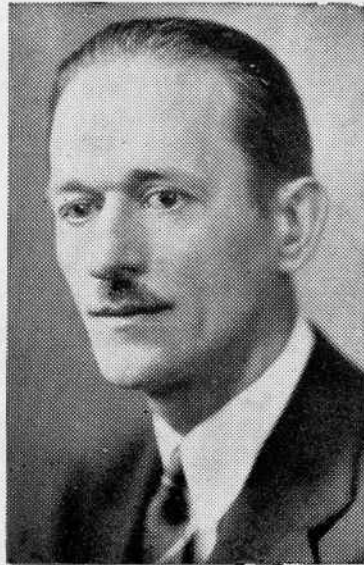
Towarzystwo jest czynne w sprawach ogólnie narodowych i parafjalnych. Złożyło na parafję \$150.00, a na dobroczynne cele \$55.00. Fundusze zostały zdobyte drogą t. zw. "Bunco Parties" i balów.

Obecny Zarząd:

Wiel. Ks. Proboszcz — Kapelan
Wawrzyniec Duszeko — Prezes
Eljasz Załucki — Wiceprezes
Józefa Lach — Wiceprezeska
Teofil Tompor — Sekretarz Finansowy
Stanisław Olczak — Sekretarz Protokołowy
Józef Marcinek — Kasjer
Józef Łagoda

Aniela Smytkowska — Del. do Osady
Feliks Ugorowski — Del. do Okręgu
Marjan Greff
Feliks Ugorowski
Józef Waszkiewicz — Opiek. Kasy
Stanisław Smytkowski — Marszałek
Dr. Józef Kłosowski — Lekarz
Konstanty Lach — Chórąży

MECENAS B. F. CHAMSKI

SYNDYK FEDERALNEJ KORPORACJI POŻYCZEK DOMOWYCH

*Oby nadal tak zbożna praca
utrzymania Świątyni Pańskiej
postępowała jak przez ostatnie
dziesięć lat.*

BRACTWO IMIENIA JEZUS (STARSZY ODDZIAŁ)

Bractwo Imienia Jezus zostało założone 13-go listopada 1924 roku staraniem panów Franciszka Bielickiego Sr. i Aleksandra Kujawskiego, za pozwoleniem Wiel. Ks. Prob. Sonsalli. Na pierwszym posiedzeniu zapisało się 18 członków, z tych dotychczas jeszcze należą: Franciszek Bielicki Sr., Franciszek Bielicki Jr., Dzieńisz Antoni, Jaworski Jan, Marcinkowski Ksawery, Nowik Jan, Nowik Ignacy, Pawlak Wojciech i Ugorowski Feliks, i byli uroczystie przyjęci dnia 7-go stycznia, 1925 roku. Na tem posiedzeniu też był obrany pierwszy stały zarząd: Aleksander Kujawski, Prezes; Feliks Ugorowski, Wiceprezes i Sekretarz Finansowy; Franciszek Bielicki Sr., Sekretarz i Kasjer.

Bractwo Imienia Jezus jest ściśle kościelnem Towarzystwem. Celem Bractwa jest łączenie mężczyzn i młodzieńców parafji w jedno grono, aby wyrobić z nich dobrze myślących i praktycznych katolików. Przez cały swój czas istnienia działa w duchu zgody i poświęcenia przy parafji.

Bractwo to, poza obowiązkami swymi, zajmuje się sprzedażą gazet "Gość Niedzielny" w każdą niedzielę przed kościołem, a dochód oddaje do Kasy Ubogich w parafji. W okresie Bożego Narodzenia współpracują z "Polish Goodfellows."

Będąc jednym z pierwszych Bractw przy parafji wielce się przyczyniło do rozwoju parafji czyto przez pomoc fizyczną czy też pieniężną. Dzisiaj Bractwo liczy 114 członków.

Urzednicy na rok 1933:

Wiel. Ks. Proboszcz Walkowiak — Kapelan	Feliks Ugorowski — Sekretarz Protokołowy
Franciszek Bielicki Sr. — Prezes	Franciszek Bielicki Jr. — Sekr. Finansowy
Henryk Warzybok — I Wiceprezes	Piotr Przeworski — Kasjer
Jakób Gąsior — II Wiceprezes	

The County Clerk
And His Associates

Respectfully Wish for

REV. FR. WALKOWIAK

And His Parisioners

Joy on this Anniversary and All Future Success

ELMER B. O'HARA

REAL BEER

At It's BEST

. . . INVIGORATING! Legal Eimitations do not prohibit the making of a truly fine beer like ZYNDA'S Lager . . . a more satisfying beverage than you have ever before tasted!

Enjoy the fine mellow flavor and healthful stimulation to be found only in Zynda's famous Lager. . . For sale by dealers everywhere. Order yours today!

ZYNDA'S
Lager Beer

NO BETTER BEER IN 48 YEARS

BRACTWO OŁTARZA

Do późniejszych Bractw przy parafii Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych należy Bractwo Ołtarza, które było założone 23-go września, 1928 roku przez Wiel. Ks. Proboszcza Walkowiaka.

Przy organizowaniu zapisało się zaledwie 15 członkiń i z tych na pierwszym posiedzeniu obrano następujący Zarząd:

Antonina Dyki — Prezeska	Zofja Greff — Wiceprezeska
Stanisława Błazkowska — Sekretarka	Franciszka Bielicka — Kasjerka

Bractwo to było zorganizowane w celu, aby przyjąć z pomocą ku upiększaniu ołtarzów i dostarczaniu bielizny świętej. Przez ostatnie 5 lat swej egzystencji Bractwo starało się, aby zadanie swe jak najlepiej wykonać, tak, iż można powiedzieć, że od tego czasu w żadną niedzielę nie brakowało kwiatów na głównym ołtarzu. Poza to Bractwo sprawiło różne przybory do kościoła za sumę \$712.00.

Bractwo rozrastało się rok rocznie, tak, że dzisiaj należy doń 54 członkinie.

Urzędniczki wybrane na rocznym posiedzeniu w roku 1933 są następujące:

Wiel. Ks. Proboszcz — Kapelan	Marja Paszkowska — Prezeska
Agnieszka Sikora — Wiceprezeska	Stefanja Kaczmarczyk — Sekr. Finansowa
Anna Janiczek — Sekr. Protokołowa	Franciszka Bielicka — Kasjerka

Nasze Zadanie

Zadanie każdej polsko - katolickiej parafii jest najgłówniejsze, aby zaspokajać potrzeby duchowe wiernych. Tutaj znów na wychodźstwie, gdzie szkoła jest obco - narodowa i bezwyznaniowa, również nie mniejszym obowiązkiem jest, aby działanie wychować w duchu religijno - narodowym. To też wszędzie, gdzie budowano kościoły, budowano przytem o ile możliwości szkołę jednocześnie, lub w bardzo krótkim czasie później, aby dziatwa nie szła na zatracenie, nie straciła wiary a przytem języka swych praocjów.

Najpierw chcę tutaj kilka zdań poświęcić, odnoszących się do języka naszej narodowości, języka polskiego praocjów i dziadów, który widać idzie w zapomnienie u naszej młodzieży. Doszło do tego, że nasz piękny polski język, jak to już pisał jakiś Anglik amerykański, że polski język jest najśliczniejszym ze wszystkich słowiańskich języków — ten język wielkich Mickiewiczów, Sienkiewiczów i wielu innych, którzy tak pięknie w nim uczucia i myśli duszy polskiej wyrażali, ten język przez młodzież naszą jest traktowany po macoszemu, jest jakby czemś obcem. Przez starszych znów jest kaleczony — można powiedzieć, że to nie język polski w wielu wypadkach, lecz żargon, którym się rozmawia w wielu domach. On lub ona, którzy tu przywędrowali z Polski przed laty, wcielają obce wyrazy.

A teraz wracam do młodzieży i stawiam pytanie co powoduje, że młodzież nasza tak niechętnie mówi językiem polskim? Otóż zdaje mi się, że zaniedbanie, pozwolenie na koślawienie języka polskiego już w latach dziecięcych, słaba troska o to rodziców w domu, a później słaby przykład starszych.

Rodzice pochodzenia z Polski, prawda, nie mówią w domu do dzieci po angielsku, ale dziecko za to puszcza ją w samopas na ulicę i tam się chowa, gdy jeszcze nie chodzi do szkoły, lub przez wakacje, jedna troska, aby mu jeść dać. Na ulicy też uczy się nie tylko po angielsku, ale wiele nawet rzeczy, których nie powinno wiedzieć i słów, których nie powinno słyszeć. Często chłopcy z ulicy urządzają sobie zabawki, niby niewinne, odgrywają napady jedni drugich, udając bandytów lub uganiaczy bydła dzikiego zachodu (cow boys) ale czasem trafi się wypadek, że jeden drugiego zastrzeli, gdy dorwie się do broni prawdziwej, którą ściągnie ojcu gdzieś z ukrycia, ot to ćwiczenie na bandytów.

Rodzice znów tu już zrodzeni, to tak naprzemiennie rozmawiają mieszaniną, dwa słowa po polsku a dziesięć po angielsku, a gdy minie sześć lat dziecku, coś ono rozumie po polsku, ale mówić ani rusz. Jeżeli jeszcze rodzice mają wiarę w

sercu, oddają swe dziecko do szkoły katolickiej, a ponieważ poczuwają się być Polakami, więc do polskiej szkoły, niech tam się męczą z niem biedne Siostry Nauczycielki, nawet niech go pacierza uczą dopiero, gdyż matula nie dbała o to. Ciekawe jaki Polak wyjdzie z takiego, choć całe osiem lat przechodzi do polskiej parafialnej szkoły.

Siły nasze w Ameryce coraz więcej tonieją. Dzisiaj powinna z nas być armia nie 4-miljonowa, ale najmniej 10-miljonowa, to znaczy wszystkie wnuki i prawnuki zrodzone tutaj. Póki emigracja napływała tutaj, nie było takiej obawy przed wynarodowieniem, jaka jest dzisiaj. Nie chcę być prorokiem, raczej wolałbym aby tak nie było, lecz zdaje się dwadzieścia pięć lat przyniosą zmiany — już nie wszyscy będą rozumieli język polski, więc przyjdą zmiany po parafjach polskich, trzeba będzie wprowadzać język angielski. Lud śląski 700 lat wytrwał, nie zmienzył się, ale dla czego, bo stawiał opór, było przeciwstawienie siły, tutaj niema siły cisnącej, więc też niema oporu — konsekwentnie ginie stopniowo i grozi nam zagłada.

Dobrze byłoby, żeby młodzież rozumiała i wzięła sobie to do serca. Każdy zdrowo myślący młodzian czy panna, na których rodzice już nie mają wielkiego wpływu, powinni postanowić sobie dla miłości Ojczyzny, rozmawiać z sobą po polsku, starać się o ile możliwości nie kaleczyć języka. Rodzice tak samo, aby mieli baczność na swe dziatki i nie pozwalali im mówić do siebie po angielsku. Trzeba się uczyć od Żydów — żaden z nich w Europie nigdy do żydziaka nie mówił innym tylko swoim hebrajskim językiem, to też ród Izraelski przetrwał wieki, nie zasymilował się z innym narodem, on nie umiałby modlić się w innym języku do swego Jehowy. Teraz pytam co z nami się stanie za jeden wiek?

Dzięki Bogu lepiej jest z religją, ale nie tak, jak być powinno. Dawno rozumiano, że Polak a Katolik to jedno. Dzisiaj jest inaczej, kraj ten to zbiorowisko różnych sekt, a ponieważ Ameryka to wolny kraj, wielu z naszych poszło sobie gdzie im lepiej. Największa jednakże część z nich to tacy, których żaden kościół nie obchodzi. Takich ani misje święte nie zachęca, lecz dziwna rzecz, gdy przyjdzie śmierć, to bardzo im się podoba dla nieboszczyka usługa pośmiertna, jakoś to ładnie wygląda, o coś więcej się nie martwią — udaje im się też czasem oszukać księdza.

Dla nas Polaków w Ameryce nasze stare hasło "Wiara i Ojczyzna" powinno być nierozdzielne. Pamięć na Boga a z nią służba Jemu. Święmy dzień święty, jak nam nakazuje Bóg, jak to praojcowie nasi go obchodzili.

Znów niedziela, święty to dzień
W odświętne się szaty twe zmień;
Po tygodniu pracy trudzie,
Przepędzonych nieraz w nudzie:
Wytnij i spocznij swobodnie
Złóż dzięki Bogu ochotnie
Tu w kościółku zaraz z rana;
Dziękuj i proś swego Pana.

Podczas świętej Mszy, Ofiary
Złóż Mu z serca swoje dary:
Dar modlitwy i miłości —
Proś niech w sercu twem zagości.

Gdy Bóg zstąpi z wyżyn nieba
I ukryje w postać chleba
A kapłan poniesie w górę
Proś — bo tam Bóg utajony;
Oddaj Mu cześć i ukłony;
Wzniesi się duchem w niebios stronę
A w sercu obudzi pragnienie —
Poślij tam swoje westchnienie.

Proś o niebios łaski, dary
Podczas świętej tej ofiary
A Bóg ich użyczy szczodry
Jest miłości pełen, dobry.
On wysłucha i pocieszy,
Z pomocą Swoją pospieszy;
Zleje balsam i ukojenie —
Ból i smutek twój przemienie
Serce pociągnie, zagrzeje
Nowe wstąpią znów nadzieje,
Do życia świeże zapaly
Siły znów na tydzień cały.

Czcijmy pamięć ojców naszych, całe ich życie
obracało się wkoło religji i dlatego byli ukonten-
towani z tego co życie dało. Pielęgnowmy język
praocjów naszych, gdyż to symbol narodowy, i w
ten sposób, że gdy kiedyś wnuki nasze będą się
modlić za nas i swe modły zanosili w języku oj-
czystym do Boga, w tej dalszej spuściznie ojców
naszych.

BRACTWO ŚW. ANIOŁÓW STRÓŻÓW

Założone zostało w dniu 10-tym września roku 1926, dla wszystkich dzieci szkol-
nych, tak chłopców, jak i dziewcząt. Każde dziecko z chwilą zapisania do szkoły, tem
samem zostaje zapisane do Bractwa, w którym bierze czynny udział aż do ukończenia
8-go stopnia, t. j. do chwili opuszczenia szkoły. Przez cały ten przeciąg czasu pozosta-
je to Towarzystwo pod dyrekcją Sióstr Nauczycielek.

Cel Bractwa jest uszlachetniający, bo zaszczenia w młodocianych serduszkach za-
sady religijne i etyczne. Rozwija w nich bowiem poczucie obowiązków religijnych, a
mianowicie regularne uczęszczanie na nabożeństwa kościelne, tklivą pobożność i gorą-
cą miłość do Aniołów Stróżów. Wszczepia się w te małe duszyczki od zarania życia cześć
i szacunek dla duchowieństwa, rodziców swoich i starszych, a nadewszystko rozbudza
się i zachęca do miłości bliźniego, która czyni dziecko pociechą dla całego społeczeń-
stwa, bo gdzie panuje uczynna miłość bliźniego tam też zamieszkuje pokój i zgoda.

Aby dziecko mogło w przyszłości służyć swemu społeczeństwu, wprawia się je wcze-
śnie w służbę Bożą, bo to czyni żeń i dobrego obywatela w przyszłości. Bierze zatem
czynny udział w procesjach kościelnych, jak majowe, wielkanocne, na Boże Ciało itd.

Korzyści duchowne dla dzieci i rodziców są również niemałe. Z ofiar dzieci, nale-
żących do Towarzystwa, wpływają niektóre do Skarbcza Kościelnego, aby Najdroższym
Rodzicom swoim i sobie wyprosić łaski i błogostawieństwo w życiu codziennem. Msza ś
w. bowiem to największy skarb, jaki kocha-jące dziecko może ofiarować za swoich Ro-
dziców, a tego właśnie nauczy się, będąc członkiem tak uszlachetniajacego Towarzy-
stwa, jakim jest Bractwo Aniołów Stróżów.

PROMPT AND EFFICIENT SERVICE AT ALL HOURS
OF THE DAY AND NIGHT

Kulwicki Funeral Home

MODERN UP-TO-DATE

CHAPEL IN CONNECTION

4186 ST. AUBIN AVE.

TEL. TE. 2-6886

JOSEPH M. KULWICKI
MANAGER
Tel. TE. 2-6886

MARTIN KULWICKI
RES. 7633 MILLER AVE.
Tel. WHittier 5798

SERDECZNE

ŻYCZENIA I GRATULACJE

Składa

GEORGE G. SADOWSKI

Congressman

1st District — Michigan

TRZECI ZAKON ŚW. FRANCISZKA

Dnia 4-go października, 1930 roku, w dzień św. Franciszka z Assyżu, w parafji naszej został kanonicznie założony Trzeci Zakon św. Franciszka za pośrednictwem Wiel. Ks. Proboszcza Walkowiaka. W dzień ten zapisało się 17 członków, już należących do Grup przy innych parafjach, w ten dzień odbyły się też obłóczyny, kiedy 7 było przyjętych.

Trzeci Zakon stara się swym dobrym przykładem zachęcać innych do dobrego życia. Obecnie składa się z 40 członków. Zgromadzenia swe odbywa w każdą czwartą niedzielę, kiedy też in gremjo przystępują do Komunii świętej.

Obecną przełożoną jest Franciszka Lutomińska; Katarzyna Wincek sekretarką, Ks. Proboszcz Dyrektorem.

Compliments of
Ray D. Schneider
County Auditor

SIGNS
SHOWCARDS
LINO CUT SERVICE
GREETING CARDS
CALENDARS

12127 Moran St. Detroit, Mich.

Refresh Yourself Drink

Stroh's

Bohemian Beer America's Favorite

STROH PRODUCTS CO.
Cadillac 5840

BRACTWO MATEK CHRZEŚCIJAŃSKICH

Bractwo Matek Chrześcijańskich, składające się z matek, należących do Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych, było założone dnia 28-go grudnia, 1931 roku przez Wiel. Ks. Proboszcza P. Walkowiaka. Na pierwszym posiedzeniu zapisało się około 90 członkiń.

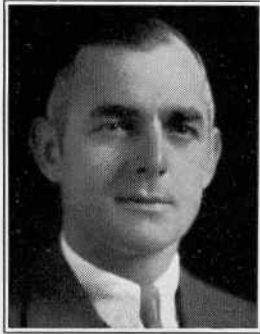
Celem tegoż Bractwa jest, aby matki, przez częste uczęszczanie do Sakramentów św. pomnażały łaskę Bożą, dla dobrego wychowania dzieci. Aby przez miesięczne konferencje były pouczane o prowadzeniu dzieci do Boga i wychowaniu ich na dobrych katolików i obywateli tego kraju. Także, aby zaznajomić ich o wymaganiach od dzieci, uczęszczających do naszej szkoły, tak, aby one mogły współpracować z Wiel. Siostrami Nauczycielkami nad wyrobieniem szlachetnego charakteru w swych dzieciach. W tym celu Wiel. Siostra Przełożona przychodzi na posiedzenia i objaśnia system używany w naszej szkole.

Bractwo to w krótkim czasie swego istnienia, dużo zrobiło dla matek należących, także chętnie pomaga parafji we wszystkich swych poczynaniach. Obecnie Bractwo liczy 150 członkiń.

Obecny Zarząd:

Wiel. Ks. Proboszcz Walkowiak — Kapelan
Michalina Wiśniewska — Prezeska
Marjanna Gardocka — Sekret. Finansowa
Franciszka Pawłęga — Sekret. Protokołowa
Franciszka Lutomińska — Kasjerka

Życzenia

Składa

Jakób Sumeracki

Skarbnik Powiatowy

Parafji i Parafjanom

Z OKAZJI

Dziesięciolecia

Gratulacje i Życzenia

Składa

STANISŁAW RÓŻYCKI

1952 East Canfield Avenue

Congratulations

OUR LADY HELP OF CHRISTIANS' PARISH

On Your Tenth Anniversary

MACK, MILLER CANDLE CO.

SYRACUSE, N. Y.

CHÓR PARAFJALNY

Przy Parafji istnieją dwa Chóry: Starszy i Młodszy. Chóry te są pod dyrekcją p. Edmunda Skrzypczaka, organisty parafjalnego. Kilka nowych Mszy, ułożonych przez sławnych kompozytorów kościelnych, chóry te się wyuczyły, spędzając liczne wieczory, aby tylko rosła Chwała Boża. — Chóry te poza śpiewem kościelnym interesują się też śpiewami narodowymi i kiedy potrzeba na jakie obchody, są oni gotowi z występem.

Zarząd Chóru.

Wiel. Ks. Proboszcz — Prezes

E. Skrzypczak — Dyrektor i Wiceprezes

Stefanja Kaczmarczyk — Sekretarka

Helena Józwiak — Kasjerka

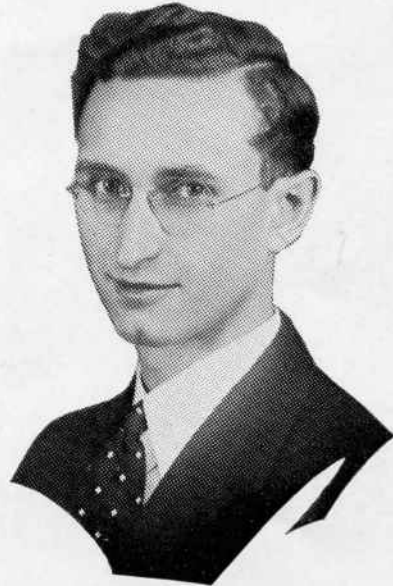

GRATULACJE I SERDECZNE ŻYCZENIA
DALSZEGO
ROZWOJU PARAFJI I PARAFJANOM
składa

JÓZEF S. BRZOSTOWSKI

*Posel Do Stanowej Legislatury
Pierwszy Dystrykt*

STAN. GRABDA

GROSERNIA I BUCZERNIA

Zawsze zaopatrzona w najlepsze
wiktuały spożywcze.

Prosi o poparcie.

12345 Gallagher

Compliments

of

DR. C. R. SHERIDAN

PHONE TOWNSEND 8-2807

ESTABLISHED 1914

UP-TO-DATE

PIERONEK STUDIO

P. PIERONEK, OWNER

HIGH GRADE PHOTOGRAPHY AT REASONABLE PRICES

11633 JOS. CAMPAU AVENUE

3 Blocks North of Caniff.

BRACTWO DZIECI MARJI

Bractwo Dzieci Marji, składające się z dziewcząt, które już były u Pierwszej Komunii świętej i uczęszczają do szkoły Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych, było założone w samym zaraniu powstania parafji, t. j. 30 października 1923 roku, przez Wiel. Ks. Proboszcza Sonsallę. Uroczyste przyjęcie odbyło się 21 listopada tego samego roku.

Bractwo to jest pod opieką Bractwa Panien i jednej z Wiel. Sióstr Nauczycielek. Panna Józefina Bielicka piąty rok z rzędu, chlubnie i dzielnie się zajmuje dziewczętami. Pierwszy zarząd, od kiedy Bractwo Panien zajęło się tą pracą w roku 1928 był: Wiel. Sr. M. Teobalda, Przełożoną; Panna Józefina Bielicka, Prezeską; Panna Zofja Lebryk, Sekretarką.

Bractwo Dzieci Marji w przeciągu ostatnich pięciu lat sprawiło sobie chorągiew i zakupiło różne potrzebne rzeczy do kościoła za sumę \$343.00. Obecnie Bractwo liczy 235 członkiń.

Obecny Zarząd składa się z następujących:

Wiel. Sr. M. Serafika — Przełożona

Józefina Bielicka — Prezeska

Władysława Sikora — Sekretarka

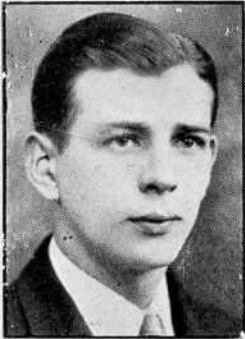
BRACTWO
OŁTARZA

SERDECZNE ŻYCZENIA
składa

J. WALCZYSZYN

SKŁAD OBUWIA

2225 Caniff Hamtramck, Mich.

PHONE MADISON 8327

NIGHT CALLS PROMPTLY ATTENDED TO

SUCCESS

LEO J. MILLER

FUNERAL DIRECTOR

LICENSED EMBALMER

9222 Jos. Campau Ave., near Holbrook

HAMTRAMCK, MICH.

A. MATEJA

WHOLESALE CATHOLIC SUPPLY
HOUSE

Mission Supplies a Specialty

Church Goods, Religious Articles, Books,
School Supplies, Pictures and Frames

7844 Michigan Ave.

DETROIT, MICH.

PHONE OREGON 1611

**S. KRAJENKE BUICK
SALES INC.**

Established 1913

BUICK — PONTIAC

CLARENCE R. KRAJENKE, Mgr.

11620-26 Jos. Campau Ave.

KLUB OBYWATELSKI PARAFJI MATKI BOSKIEJ WSPOMOŻENIA WIERNYCH

Civic Club

Klub Obywatelski Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych był założony 16-go czerwca, 1930 roku, przy pomocy Wiel. Ks. Proboszcza Walkowiaka.

Pierwszymi urzędnikami byli:
Feliks Ugorowski — Prezes
Edmund Skrzypczak — Sekretarz
Teofil Tompor

Wiel. Ks. Proboszcz — Kapelan
Jan Czarnowski — Wiceprezes
Stanisław Przybysz — Kasjer
Józef Marcinek — Marszałkowie

Cel tego Klubu jest, aby wzajemnie sobie pomagać w sprawach obywatelskich; pilnować, aby dzielnica nasza nie była zapomniana w ulepszeniach miejskich; aby, o ile można powstrzymać murzynów od osiedlania się w obrębie naszej parafji; być pomocą tym, którzy się starają o papiery obywatelskie.

Do Klubu należeć powinien każdy obywatel i obywatelka, którzy należą i mieszkają w obrębie naszej parafji.

Klub, z urzędnikami, pełnymi poświęcenia, na czele, dużo już zdołał dla dobra parafji i swych członków, i spodziewa się dużo więcej uczynić, gdy otrzyma współpracę wszystkich członków.

Obecny Zarząd Klubu jest następujący:
Feliks Ugorowski — Prezes
Bolesław Lach — Wiceprezes
Feliks Lutomierski — Sekretarz Protokołowy
Michał Paszkowski — Sekretarz Finansowy
Jakób Gąsior — Kasjer

Wiel. Ks. Proboszcz — Kapelan
Edwin Lutomierski
Andrzej Lach — Marszałkowie
Henryk Warzybok
Teofil Tompor
Aleksander Wawrzykowski — Opiek. Kasy

GLÓWNE BIURO: FILJA:
TEL. MADISON 4546   TEL. TRINITY 2-5921

REZYDENCJA

TRINITY 2-5078

M. WALKOWIAK

WĘGIEL DRZEWO I KOKS

GLÓWNE BIURO I YARD:

2290 Denton Ave.

FILJA:

2755 Florian Ave.

HAMTRAMCK, MICH.

Rozwoju i Pomysłowości w Zbożnej Pracy

życzy Parafji i Parafjan _m

Izba Reprezentantów No. 4-ty

Stowarzyszenia P. R. K.

Z Siedzibą w Teżę Parafji

OFFICE PHONE. MADISON 2529

DR. P. J. GUZINSKI

DENTIST

HOURS: 10 TO 12, 1 TO 5, 6 TO 8:30

10349 Conant Ave.,   Cor. Caniff

JACKIEWICZ BROS.

SAUSAGE MANUFACTURERS

& WHOLESALE MEATS

2950 Council Ave.   Madison 4120

TEMPLE 2-7505 — 2-6013

ANTHONY WUJEK

FUNERAL HOME

EDWARD A WUJEK, MANAŻER

1432 Canfield Avenue E.

DETROIT, MICH.

KARY'S BEER GARDEN

ENTERTAINMENT - DANCING

YOUR SATISFACTION IS OUR

SUCCESS

12900 Jos. Campau Ave.

DETROIT.

BRACTWO IMIENIA JEZUS (ODDZIAŁ MŁODSZY)

Młodszy Oddział Bractwa Imienia Jezus był założony 8-go marca 1924 roku przez Ks. K. Rosińskiego, kiedy się zapisało 30 chłopców.

Oddano ich pod opiekę starszego Oddziału i naznaczono panów Franciszka Bielickiego Sr. i Józefa Dyki Sr., jako przełożonych, będąc jednak złączone z zarządem Starszego Oddziału. Dopiero w roku 1929 zostali zorganizowani jako osobny Oddział i pod dyktando Wiel. Ks. Pawła Zelaffa.

Natychmiast Ks. Wikary zajął się nimi z wielkim poświęceniem, dla zachęty wprowadził na posiedzeniach interesujące odczyty, deklamacje i przemówienia, a poza posiedzeniami urządził program atletyczny, co też przygarnęło chłopców i dodało chęci do wstąpienia jeszcze nienależącym. W roku 1933 Oddział Małoletnich liczy 230 członków.

Zarząd na rok 1933 jest następujący:

Wiel. Ks. P. C. Zelaff — Kapelan

Jakób Gąsior — Prezes

Edward Bielicki — Sekretarz Protokołowy

Antoni Adamczyk — Sekretarz Finansowy

TOWNSEND 8-0337

A. J. WYSOCKI

FUNERAL DIRECTOR
AND LICENSED EMBALMER

POGRZEBOWY

12502 McDougall, cor. Halleck
DETROIT, MICH.

**Leonard A.
Jurkiewicz**

*State Representative
First District*

6337 Chene St. Phone Tr. 2-6015

Wszystko wchodzące w zakres Bizuterji, jak Zaręczynowe i Ślubne Pierścionki, Pierścienie osadzone innymi kamieniami, Zegarki Męskie i Damskie, Srebro Stołowe itp. w najkompletniejszym wyborze, najtaniej i na łatwe spłaty dostaniecie w Składzie Jubilerskim Nasz Dział Optometrystyczny jest pod kierownictwem Dr. R. E. Gillete, posiadającego 24-letnie doświadczenie, i wszelkie dopasowywanie okularów oraz reperacja starych jest wykonywana sumiennie i umiejętnie.

P. J. PARADZINSKI & SON, INC.

10041 JOS. CAMPAU, RÓG BELMONT, HAMTRAMCK, MICH.

Z okazji dziesięciolecia
Serdeczne Życzenia i Pomyślności

Zasyła Parafji
MARJAN GREFF

12344 Charest
TO. 6-3359

Najlepszego Powodzenia
życzy

**LEO'S SUPER
SERVICE STATION**

GAS — OILS — BATTERIES
ACCESSORIES

Leon Lefchick, właściciel
Jos. Campau Cor. Carpenter

ALUMNAT PARAFJI MATKI BOSKIEJ WSPOMOŻENIA WIERNYCH

Alumnat, Towarzystwo Młodzieży, wychowanków szkoły Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych, był zorganizowany w październiku tego roku przez Wiel. Ks. Proboszcza Walkowiaka. Przy zorganizowaniu zgłosiło się 90 członków i członkiń. Z wielkim entuzjazmem przystąpili i dali się zapisać na członków graduanci z lat ubiegłych, by wspólnie dla dobra parafji, swej Alma Mater, pracować.

Na każde posiedzenie członkowie przygotowują mały programik, czyto dramat, komedję, śpiew itd. co też wywołuje wielkie zainteresowanie wszystkich obecnych. W tym roku, w sierpniu Alumnat przygotował przedstawienie dla publiczności, aby pokazać swym rodzicom jak spędzają swój czas na posiedzeniach. Przedstawienie udało się bardzo dobrze i wywołało zadowolenie u wszystkich obecnych.

Zarząd Alumnów na pierwszy rok swego istnienia stanowią:

Wiel. Ks. Proboszcz — Moderator

Adolf Dyki — Prezes

Franciszek Kaczmarczyk — Wiceprezes

Elżbieta Wincek — Wiceprezeska

Regina Giza — Sekretarka

Anna Ziobroń — Kasjerka

Józef Dyki

Michał Minko

Regina Giza — Pomocnicy

KOMITET OBCHODU

GLÓWNY ZARZĄD:

Ks. Piotr P. Walkowiak, Przew.
 Ks. Paweł C. Zelaff
 Warzybok Henryk
 Jaworski Jan
 Lutomierski Feliks
 Paszkowski Jan
 Śmigrocki Zygmunt

KOMITET PAMIĘTNIKA:

Ks. P. C. Zelaff, Przew.
 Danisiewicz Józef
 Gąsior Jakób
 Lutomierski Feliks
 Michalski Antoni
 Nowak Stanisław
 Paszkowski Michał
 Przybysz Stanisław
 Rajs Jerzy
 Tomasz Jan
 Ugorowski Feliks
 Bielicka Franciszka
 Bielicka Józefa
 Dyki Antonina

Gardocka Stefanja
 Janiczek Anna
 Jaworska Anna
 Kaczmarczyk Stefanja
 Krawiec Stanisława
 Lewińska Anna
 Lepczyńska Aniela
 Stefanek Zofja
 Smytkowska Anna

KOMITET BANKIETU

Bielicki Franciszek Sr.
 Kozacki Jan
 Lutomierski Feliks
 Nieznalski Sebastian
 Paszkowski Jan
 Tomasz Jan
 Tompor Teofil
 Ugorowski Feliks, Przew.

Bielicka Józefa
 Gardocka Marjanna
 Gardocka Stefanja
 Paszkowska Marja
 Pawłęga Franciszka
 Przeworska Apolonja

Wincek Katarzyna
 Wiśniewska Michalina
 Sikora Agnieszka

KOMITET ZAPROSZEŃ:

Duszko Wawrzyniec
 Kendrek Piotr
 Lutomierski Feliks, Przew.
 Paszkowski Michał
 Przybysz Stanisław
 Rajniak Adam

Kaczmarczyk Stefanja
 Pawłęga Franciszka
 Ugorowska Franciszka

KOMITET TYKIETÓW:

Bielicki Franciszek, Przew.
 Lepczyńska Aniela
 Lewińska Anna
 Lutomierska Franciszka
 Paszkowska Marja
 Pawłęga Franciszka
 Śliwiński Józef
 Śmigrocki Zygmunt
 Sych Paweł
 Tomasz Jan

Harcerki Stowarzyszenia P. R. K. Grupa 96

KOMITET PROGRAMU:

Jaworski Jan
Kozacki Jan
Michalski Antoni, Przew.
Skrzypczak Edmund
Warzybok Henryk

Paszkowska Marja
Lepczyńska Aniela
Lewińska Anna
Lutomierska Franciszka
Przeworska Apolonja

KOMITET DEKORACJI:

Bielicka Józefa
Dyki Antonina
Gąsior Jakób
Gardocka Stefanja
Jaworski Jan
Kaczmarczyk Stefanja
Lepczyńska Aniela
Lewińska Anna
Michalski Antoni
Paszkowski Michał
Pawłęga Franciszka
Przeworska Apolonja, Przew.
Sikora Anieszka
Wincek Katarzyna

KOMITET PRZYJĘCIA:

Michalski Antoni
Przybysz Stanisław
Ugorowski Feliks, Przew.
Warzybok Henryk
Załucki Eljasz

Gardocka Stefanja
Janiczek Anna
Lepczyńska Aniela

TOWNSEND 7-2298

DAY AND NIGHT SERVICE

JOHN JURKIEWICZ

FUNERAL DIRECTOR
AND LICENSED EMBALMER

POGRZEBOWY

AUTOMOBILES FOR ALL OCCASIONS

2396 Caniff Ave. cor. Brombach
HAMTRAMCK, MICH.

STAN. KORDZINSKI

PIERWSZORZĘDNA POLSKA
GROSERIA I BUCZERNIA

Zaopatrzona zawsze w najlepsze
wiktuśły spożywcze.

12500 Klinger To. 6-8374

BELMONT CREAMERY

PASTEURIZED MILK AND CREAM
BUTTERMILK, BUTTER,
COTTAGE CHEESE

3291 Belmont Ave.
PHONE TR. 2-1869 — 2-1870

CENTRAL APPLIANCE SHOP

LEADING MAKES OF RADIOS
AND WASHERS
OTWARTE WIECZORAMI

3820 Chene St. Phone Plaza 0555

S. TARCZYNSKI, Prop.

COMPLIMENTS

OF

LASKY THEATRE

COMPLIMENTS

of

DR. T. T. DYSARZ

Serdeczne Życzenia Parafjanom
składa

DR. S. M. WESOŁOWSKI
DENTYSTA

9701 Jos. Campau przy Edwin
HAMTRAMCK.

International Market

A. Cybulski — P. Kashkin

Pierwszorządny Polski Skład

MIĘSA, GROSERNI, PIEKARNI
I OWOCÓW.

2940 East Davison Ave.
LONGFELLOW 4785.

TRINITY 2-6733

**Bejnar's Music & Jewelry
House**

Radio, Washers, Refrigerators.
Complete Line of Jewelry.
Musical Instruments, E. Z. Terms
& Sheet Music.

9737 Jos. Campau Near Evaline

ŻYCZENIA SKŁADA PARAFJANOM
PAR. M. B. WSPOMOŻENIA
WIERNYCH

JAN KARASIŃSKI

Właściciel Groserni i Buczerni

10046 Dequindre, róg Belmont

Conant Super Service

SUNOCO GAS & OILS

Bolesław Lisowski, właściciel.

2340 Conant Ave. Cor. Sobieski

STAN. DAWIDOWICZ

PIERSZORZĘDNA GROSERNIA, BU-
CZERNIA I SKŁAD ARTYKUŁÓW

SPOŻYWCZYCH.
PROSI O PAPARCIE.

12339 Klinger

Orchid Beauty Shoppe

Above Warren's Shoe Store.

We specialize in special and croquignole
permanent waiving.

2932 E. Davison Ave.

A. SADOWSKI

AUGUST JABŁOŃSKI

17154 Healy Ulica

Dostarcza Jarzyny i Warzywa
do Groserni

PROSI O POPARCIE.

ŻYCZENIA SKŁADA

JÓZEF SZYMAŃSKI

12363 Moran Ave.

COMPLIMENTS

of

MICHAEL MINKO

GROCERIES & MEATS.

2456 Meade

PRAGA BAKING CO.

11843 Jos. Campau Ave.

LONGFELLOW 5720.

COLUMBIA 3791

A. CHRZANOWSKI

FUNERAL DIRECTOR

4437 Russell St. Detroit

JAN RUDZIŃSKI

NAJLEPSZA GROSERIA I

BUCZERNIA.

Utrzymuje zawsze świeżą maślankę,
masło i jajka.

12000 Moran

American House Wrecking Co.

6025 Six Mile Rd. E.

WHITTIER 5545.

New & Used Buiding Materials and
Plumbing at Lowest Prices.

Conant Caniff Market

FANCY MEAT MARKET
GROCERIES, DAIRY PRODUCTS
FRUITS & VEGETABLES.

Chas. E. Miller, Prop.

11303 Conant

W. H. TEODECKI CO.

MEN'S WEAR

10300 Jos. Campau Ave.

ŻYCZENIA PARAFJI

zasyła

LEON OLESIŃSKI

CUKIERNIA I ZIMNE NAPOJE.

12332 MacKay

COMPLETE FREE GREASING &
SPRING SPRAY

WITH EACH OIL CHANGE.

Liberty Service Station

8405 Conant Ave. Cor. Leuschner

Expert Shoe Repairing

JOHN URA, Prop.

12525 Jos. Campau Detroit, Mich.

Conant Furnace & Stove Repair Co.

10218 Conant Ave.

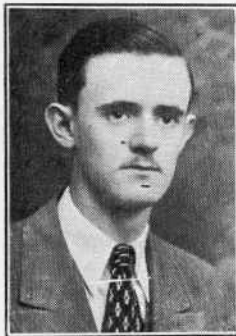
Bet. Belmont and Trowbridge.

TONS OF FURNACE
STOVE AND BOILER PARTS
AT LIST PRICES.

Gratulacje i Życzenia Parafjanom

Parafji Matki Boskiej

Wspomożenia Wiernych

składa

M. W. BAGIŃSKI

Posel Do Legislatury Stanowej

First Wayne District

5099 GARVIN, DETROIT, MICH.

F. J. KOŁODZIEJSKI

Asystent Prokuratora Generalnego

Detroit, Michigan

Compliments of

MADison 9002

FILIP'S

**DIAMONDS, WATCHES
AND JEWELRY**

9721 Jos. Campau, Hamtramck

Phone MADison 8697

F. B. MELIN & CO.

**FURNITURE, CARPETS, STOVES
AND GENERAL HOUSEHOLD GOODS**

10200-10 JOS. CAMPAU AVE.

Hamtramck, Mich.

COMPLIMENTS

of

FRIEND

COMPLIMENTS

OF

C. A. PLEWA

POLSKA APTEKA

12153 Jos. Campau, Cor. Neibel

L. HABEREK

**Hardware, Paints, Glass, Wall Paper
Tinware, Granite Ware, Carpets, Rugs
Linoleums, etc.**

12436 JOS. CAMPAU AVE.

Near Halleck

DR. J. B. RYDZEWSKI

Lekarz, Chirurg i Akuszer

Biuro Jest Zaopatrzone w najnowsze przyrządy lecznicze.

12438 Jos. Campau Ave.,

Cor. Halleck

TOWN. 6-1600

Scherr's Flower Shop

2945 E. Davison Ave.

When You Think of Flower's Buy Ours.

WE ALWAYS SATISFY.

TO. 8-1069.

**John Pruss Groceries
& Meat Market**

HOME MADE SAUSAGES

12940 Jos. Campau

Detroit

**WHITE'S HIGH SPEED
GAS STATION**

Free vacuum cleaning of your car with
grease job or oil change.

CLARENCE C. WHITE, Mgr.

3107 E. Davison.

FRANCISZEK KASZUBA

13109 Klinger

CUKIERNIA

ŻYCZENIA OD

STANISŁAWA GAŁKI

CHURCH & SCHOOL SUPPLIES,

CIGARS, CANDY & ICE CREAM.

12508 McDougall Ave.

Compliments of

BARC BROS.

PRINTERS

Forest & Dubois

Harrison's Cut Rate Store

2906 E. Davison Ave.

EVERYTHING FOR MEN

TO WEAR

JACOB PONCZEK

POLSKI SKŁAD OBUWIA

Obuwie dla całej familji
po cenach umiarkowanych.

3337 East Davison Ave.

PHONE TOWNSEND 7-7795

Classic Photo Service

Quality and service at cut rate prices.
WEDDING AND FAMILY GROUPS
OUR SPECIALTY.

2713 E. Davison Detroit, Mich.

J. IWANOWSKI

DALSZEGO POWODZENIA

i ROZWOJU

życzy

JÓZEF LIPIN

13103 Moran

JAN BUZA I SYN

PIERWSZORZĘDNA POLSKA

GROSERNIA I BUCZERNIA

13591 Moran Cor. Victoria

TO. 7-5337

COMPLIMENTS

from

E. J. KNOBLOCH, M. D.

WAYNE COUNTY CORONER.

J. Krzysik Hardware Store

Dealers in

HARDWARE, GLASS, PAINTS

AND BUILDERS SUPPLIES

12495 Conant Long. 8919

Rosebud Baking Co.

BAKERS OF FINE BREAD, CAKES,
PIES AND PASTRY

3414 E. Davison 2950 E. Davison

11308 Conant 8745 Mt. Elliott

TEL. LONGFELLOW 2600

COMPLIMENTS

of

JOHN WAWRZYNIAK

GROCERIES AND MEAT

2456 Halleck

TEL. TOWNSEND 7-8762

COMPLIMENTS

of

JOS. DYKI

3238 E. Davison

BEER AND WINE

SERDECZNE ŻYCZENIA

składa

ANDRZEJ R. POSŁUSZNY

ADWOKAT

9701 Jos. Campau, Edwin Bldg.

TEL. MADISON 6772

Tel. TOWN. 7-1414 — 6-4151

ATLAS BOTTLING CO.

QUALITY BEVERAGES

12170 Conant Detroit, Mich.

LASKY MEAT MARKET

ŚWIEŻE I WĘDZONE MIĘSO

WYROBY DOMOWEJ ROBOTY.

GRZECZNA OBSŁUGA

12531 Jos. Campau

EUCLID 0245

DAY and NIGHT SERVICE

JOSEPH F. TUROWSKI

FUNERAL DIRECTOR

POGRZEBOWY

3500 23RD STREET

Corner Myrtle

Detroit, Mich.

FINE PRINTING

BUSINESS SUPPLIES PRINTING CO.

LAFAYETTE 3050

DETROIT

JAN M. ZELAFF

PODZIĘKOWANIE

Organizacjom, ich poszczególnym Szanownym Towarzystwom, Bractwom przy naszej Parafji, wszystkim Firmom i Szanownym Kupcom oraz Profesjonalistom — wogóle wszystkim, którzy swymi ogłoszeniami lub ofiarami przyczynili się i dopomogli do wydania niniejszego Pamiętnika — składamy w imieniu wszystkich Parafjan, jakoteż naszym imieniem, serdeczne dzięki i staropolskie “Bóg Zapłać.”

KOMITET PAMIĘTNIKA

VOICE OF GRATITUDE AND APPRECIATION

We take great pleasure of acknowledging and expressing our appreciation of your good will and wishes.

We hereby express our sincere thanks, to each and every one, who in any way assisted in the commemoration of our Tenth Anniversary.

COMMITTEE

SŁOWO NA ZAKOŃCZENIE

W niniejszej Książeczce Pamiątkowej skreśliliśmy dzieje 10-lecia Parafji Matki Boskiej Wspomożenia Wiernych w Detroit, Michigan. Staraliśmy się przedstawić obraz dość wierny prac i wysiłków dokonanych w parafji przez dziesięć lat. Źródła, z których wiadomości czerpaliśmy, były bardzo skąpe. Możliwe więc, że są usterki i niedokładności, jakie znaleźć można niemal w każdym dziele rąk ludzkich.

Dziełko niniejsze ma być pamiątką i upominkiem dla młodzieży, by nieraz rozważali, jak pracowali starzy. Za następnych 15 lat, Wy, Młode Pokolenie, będziecie pisać historję i czynić obrachunek z działalności dla wiary i polskości. Obyście do tej pracy i obrachunku stanęli jak najlepiej przygotowani.

Szcześć Boże Młodym Pokoleniom!

